

גלות פנימית - השורש לגלות החיצונית

הרב יואב מלכא

יציאת יהודי אל מחוץ לארץ כמוה כיציאה אל מחוץ לעולמו הפנימי שהוא מקומו באמת, וכשאינו מוצא את מקומו ועולמו הפנימי מדמה למצוא השלמה זו מבחוץ ומזה מתפתחת חיבת הגלות למדרגותיה וגווניה. בהרפתקאה מסוכנת זו אדם מעמת במודע או שלא במודע את האני ה"יחודי-יהודי" שלו עם עולם זר כלשהוא מבלי ידיעה ושליטה על עומק ההשפעות הנזכרות אליהם הוא חושף את עולמו ה"יחודי-יהודי". השפעות אלה נרשמות ונזרעות בעמקי הנפש, מטמאות וחוסמות את אפיקי הזרימה הגילוי וההולדה של האני ומשבשים ומטשטשים את רובדיו השונים, אם כי גרעין האני הוא חסין ובתולי, סגולי ובלתי הפיך אבל אפיקי הגילוי שלו נפגמים.

וגם אם נראה אדם ששב זורח מן המזרח ואפילו חזר בתשובה מכח זה על פי רב דרוש זמן רב ומאמץ קשה לגייר השפעות זרות אלה שמקורן בתפיסות אליליות של הבנת היחס בין הרוח לחומר. תפיסות רוחניות שתוכנן התפרצות אל הקודש בלא הקדמה ראויה ומספקת של ה"פרוזדור" "לטרקלין", ושאר עיוותים שאין להם דבר וחצי דבר עם אופי הקודש הטהור של האני הפנימי של האדם הנברא בצלם בכלל ושל האני-היחודי-היהודי בפרט.

עוד סיבה לנהיה, נהירה זו אל החוץ הוא יצר ההרפתקנות ורדיפת החוויה הרוחנית יצר זה ותשוקה זו דוחפת את האדם להתנסויות בלתי אחראיות מתוך חוסר איפוק והעדר יכולת דחיה של סיפוקים. כל אלה מפתים את האדם להתנסויות בסריות המעידות דווקא על תלישותו מקרקע חיו הפנימיים יותר מאשר קישורו אליהם. תופעה זו משולה לאותו בעל אשה שמבקש סיפוקו אצל אישה זרה במקום לעבוד מול ויחד עם בת זוגו, שהרי בעצם זוגיותם כבר טמונים כל האמצעים וההזדמנויות שמבטיחים בנין איתן ומתפתח אלא שהעדר בגרות והתגברות מטים אותו לסיפוק קל ומקולקל ואהבה פסולה- ונפולה. כן הדבר הזה- שאיבת הרוחניות מארצות

נכר באה במקום עבודת הקודש של פיתוח האני בארץ ישראל שרוחניותה בשלה ומתאימה לאופיינו היהודי יותר מכל השפעה אחרת הדומה לה בחיצוניותה, אלא שעמדה רוחנית זו בארץ ישראל היא בבחינת "דרך ארוכה שהיא קצרה" ובחז"ל "דרך קצרה שהיא ארוכה" מצד הסיבוכים הרוחניים שנוצרים במהלכה וטורח תיקונם לאחר מכן.

חיבת הגלות אינה יכולה להתפתח אלא על בסיס איזו התרופפות וגלות פנימית שאדם גולה מתוך יגן עדנוי הפנימי ולפי אופי ההתרופפות וגונה המיוחד נקבעת גם ארץ גלותו של אותו אדם. כי לא דומה הגולה מרצון אל הודו לגולה אל ארצות המערב למיטן וסוגיהן אבל המכנה המשותף שבין כל גלויות אלה הוא קדימת התלישות הפנימית שרק אחריה תצא אל הפועל הגלות המעשית ותוליד את האדם אל הבאר הרוחנית ממנה הוא מבקש לשתות "בדרך שאדם הולך מוליכים אותו" "והבא להיטמא פותחין לו".

כל תרבות הנדודים העכשווית בין ליציאת קבע בין לשעה הוא תולדת מהלך נפשי זה שהשלכותיו נותנות אותותן גם באופן ניהול חיינו הפרטיים והכלליים בארץ ישראל כל אלה הם תוצאה של השפלת היגבירה' (ארץ-ישראל) לפני השפחה' (חז"ל).

אולי יכולים היינו ללמד זכות ואף להצדיק מחלף שכזה אצל אוה"ע כי דרכם אל עולמם הפנימי באמת חסומה, "ומשפטים בל ידעום" ולכן מאז ומעולם הם עסוקים בהמצאות תרבותית שונות ומשונות כדי להביא מזור ומנוחה לנשמותיהם הערטיליות, מציפים את העולם בשברי אמיתות, מיגיעים את רוח האנושות כולה על ידי השקאתה במים מלוחים, אבל עם חכם ונבון כעם ישראל מה לו ולסגנון חיפוש זה של מגשש בארובה? כל אשר בשם ישראל יכונה אם רק ישים ליבו באמת ובתמים לאוצרות תרבותו הפנימיים והחיצוניים אם רק יפנה את מבטו אל עמו ארצו תורתו ועצמו, מיד יתגלו לפניו דרכים סלולות אל קניניו אלה.

ואם יבוא מישהו ויאמר: דברים אלה שנכתבו כאן הם האידיאל הם הרצוי אבל הבט במצוי לפניך, הלא דרכי החיים מלאים גולים, נעים ונדים,

המשרכים דרכם עקלקלות ואיך יכנסו דבריך באוזניהם- הלא להם נחוץ מסלול שונה- מן הדרך הכבושה שהצגת כאן?! אכן דברים כדורבנות ותשובתם בצידם. אל נזלזל בעצמנו. בל נחשוב שלא נותרה לנו ברירה אלא להגלות עצמנו שוב ושוב. נשיב לעצמנו בכנות על השאלה: האם מיצינו את הדרכים העומדות לפנינו כאן בארץ? או שקוצר רוח והעדר פתיחות הם המנחים אותנו ליטול תרמיל ומקל ולצאת לדרך נדודים. וכי לשם מה גלינו 2000 שנה אל מדבר העמים אם לא כדי לשוב ולחבב את ארץ ישראל להשתוקק לאוצרותיה הרוחניים להתמלא מהם ולהבריא את רוחנו וגופנו בה. "עם שרידי חרב הלך להרגיעו ישראל".

האם אין זו כפיות טובה לתלות את רפואתנו באקלימן הרוחני של ארצות נכר? האם לשם כך הפליא עמנו הקב"ה את כל סדרי הגאולה הנוכחית האחרונה כדי שנבקש לשוב ולרעות בשדות זרים- כמובן שאין אנו פוסלים מכל וכל קבלה מבחוץ שהרי מן "המתוקנים שבהם" ראוי לקבל אם הדבר מזדמן ונצרך, אבל המוכנות הזו לחסות בצילן של ההשפעות הרוחניות הנכריות זו אכן השפלה עצמית, שכחה עצמית, אהבת אשה זרה! ואולי אף "אש זרה אשר לא ציווה ה'" ועל זה נאמר "עיני כסיל בקצה הארץ ואת פני מבין חכמה". כי המבין ימצא את כל משאלות עולמו הפנימי לפניו והיפוכו בכסיל.

כל דברינו אלה אינם אמורים כמובן לגבי אלה היוצאים לחו"ל ברשות ההלכה כגון לשאת אשה, לשם פרנסה, או כיבוד הורים וכיוצא באלה אבל הרחבת ההיתרים באיצטלות שונות ומשונות שלא מצאנו להם מקור ברור וכל שכן אלה המנוגדים לרוח ההלכה ולפסקיה המפורשים כל אלה הינם נעים בין "פסיחה על שתי הסעיפים" לבין מתירנות גסה שמתהדרת בהבנה שטחית של סגולת חופש הבחירה= שמתהפך לבכי-רע בבחינת עושר השמור לבעליו לרעתו ראוי להקרא "חופש מבחירה" יותר מאשר "חופש בחירה".

הכותב בן קבוצת כנרת
ומשמש ר"מ במכון מאיר.

ארץ כילדה היתה יונקת - רבי יהודה הלוי

אַרְץ כִּילְדָה הָיְתָה יוֹנֵקָת / וְשָׁמַי סְתִיו אֶתְמוּל וְעַב מִיוֹנֵקָת.
אוּ הָיְתָה כְּלֵאָה כְּלוּאָה בְּסִתְיוֹ / וּנְפֹשָׁה לְעֵתוֹת אֹהֶבָה שׁוֹקֵקָת.
חֹשֶׁקָה לְעֵת דּוּדִים, עֲדֵי נַע וְזָמֵן / קָרַץ וּבֹו נִרְפָּא לְבַב חוֹשֶׁקָת.
בְּלִבוֹשׁ עֲרוּגַת סּוּז וְרִקְמַת שֵׁשׁ כֶּבֶת / מִתְעַנְנָה בְּלִבוֹשׁ וּמִתְפַּנְקָת.
כָּל יוֹם חֲלִיפוֹת תְּרִקְמוֹת תְּחַלִּיף, / וְלִכְל סְבִיבֵיהֶן כְּסוּת הוֹלֵקָת;
מִיּוֹם לְיוֹם עֵינֵי צְמָחִים תִּהְפֹּךְ: / עֵץ דָּר לְעֵץ אָדָם וְעֵץ בְּרָקָת;
תְּלַבֵּין וְתוֹרִיק עַת וְגַם עַת מְאֻדִים, / תִּמְשָׁל צְבִיָּה אוֹהֶבָה נוֹשֶׁקָת.
יִפּוּ סְרַחֲתָהּ מְאֹד עַד אֶחָשֵׁב / כִּי כּוֹכְבֵי אֵל הָיְתָה עוֹשֶׁקָת.